

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده روانشناسی و علوم اجتماعی ، گروه روانشناسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش روانسنجی

عنوان :

بررسی عملی بودن پایایی و روایی آزمون رضایت زناشویی پراکاس و بررسی رابطه آن با سلامت عمومی

استاد راهنما :

دکتر مهدیه صالحی

استاد مشاور :

دکتر ابوالفضل کرمی

پژوهشگر :

طاهره مؤمن کیا

زمستان ۱۳۸۹

بسمه تعالی

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

- اینجانب **ظاهره مؤمن کیا** دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۷۰۰۰۰۹۰۳۰۰ در رشته روانسنجی که در تاریخ ۱۳۸۹/۱۱/۳۰ از پایان نامه خود تحت عنوان: **بررسی عملی بودن پایایی و روایی آزمون رضایت زناشویی پراکاس و بررسی رابطه آن با سلامت عمومی** با کسب نمره ۱۸ و درجه عالی دفاع نموده ام بدین وسیله متعهد می شوم:
۱. این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.
  ۲. این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
  ۳. چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
  ۴. چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی :
تاریخ و امضاء :

بسمه تعالی

در تاریخ ۱۳۸۹/۱۱/۳۰

دانشجوی کارشناسی ارشد **خانم طاهره مؤمن کیا** از پایان نامه خود دفاع نموده
وبانمره ۱۸ بحروف **هجده تمام** و با **درجه عالی** مورد تصویب
قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

تقدیم به :

مادر عزیزم :

این قلب تپنده وجودم ، که عاشقانه در مقابلش سر تعظیم فرود می آورم.

پدر گرامیم:

که اندوخته هستی اش را ره توشه علم اندوزی ام نمودند.

سپاسگزاری

انجام این پژوهش در سایه الطاف الهی، جز با همکاری اساتید، دوستان و سروران ارجمند میسر نبوده و اندک بار معنوی آن، محصول نقطه نظرات راهگشای این عزیزان بوده است.
از استاد ارجمندم؛ سرکار خانم دکتر مهدیه صالحی به واسطه بر عهده گرفتن راهنمایی این پژوهش سپاسگزارم.
همچنین از استاد مشاور؛ جناب آقای دکتر ابوالفضل کرمی به خاطر ارائه نظرات ارزشمند ایشان، قدردانی می نمایم.

		چکیده
		فصل اول: کلیات پژوهش
۲	.....	مقدمه
۳	.....	۱-۱- بیان مسئله
۵	.....	۲-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق
۷	.....	۳-۱- اهداف تحقیق
۷	.....	۴-۱- فرضیات پژوهش
۸	.....	۵-۱- تعاریف علمی و عملیاتی اصطلاحات
		فصل دوم: ادبیات پژوهش
۱۲	.....	مقدمه
۱۲	.....	۱-۲- پایایی
۱۵	.....	۲-۲- روایی
۲۷	.....	۳-۲- سلامت و بهداشت عمومی
۲۸	.....	۴-۲- اصول بهداشت عمومی
۳۶	.....	۵-۲- ارتباط بین مذهب و سلامت عمومی
۳۸	.....	۶-۲- رضایت زناشویی
۴۶	.....	۷-۲- عوامل موثر بر رضایت زناشویی
۵۰	.....	۸-۲- ارتباط بین سلامت عمومی و رضایت زندگی زناشویی
۵۹	.....	۹-۲- سوابق پژوهش
		فصل سوم: روش پژوهش
۶۴	.....	مقدمه
۶۴	.....	۱-۳- روش پژوهش
۶۵	.....	۲-۳- جامعه آماری
۶۵	.....	۳-۳- روش نمونه گیری و حجم نمونه
۶۶	.....	۴-۳- روایی پرسشنامه
۶۷	.....	۵-۳- پایایی (قابلیت اعتماد) پرسشنامه
۶۷	.....	۶-۳- روشهای جمع آوری داده ها
۶۷	.....	۷-۳- ابزار اندازه گیری
۶۷	.....	۱-۷-۳- بررسی پرسشنامه رضایت زناشویی پراکاس
۶۸	.....	۲-۷-۳- پرسشنامه بهداشت عمومی GHQ ۲۸
۷۱	.....	۳-۷-۳- پرسشنامه رضایت زناشویی ENRICH- ۱۱۵
۷۳	.....	۸-۳- تجزیه و تحلیل
		فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها
۷۵	.....	۱-۴- تجزیه و تحلیل آماری داده ها
		فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری
۹۰	.....	مقدمه
۹۰	.....	۱-۵- بحث و نتیجه گیری
۹۲	.....	۲-۵- محدودیت های پژوهشی
۹۳	.....	۳-۵- پیشنهادات
۹۴	.....	منابع فارسی

۹۷	..... منابع انگلیسی
۹۸	..... پیوست

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۷۶	۴-۱- جدول فراوانی افراد نمونه بر اساس سن
۷۷	۴-۲- جدول فراوانی افراد نمونه بر اساس تحصیلات
۷۸	۴-۳- جدول نمونه افراد بر اساس مدت ازدواج
۷۹	۴-۴- جدول افراد نمونه بر اساس دارا بودن فرزند
۸۰	۴-۵- جدول افراد نمونه بر اساس تحصیلات همسر
۸۴	۴-۶- جدول مقایسه ای بین رضایت زناشویی و سلامت عمومی
۸۵	۴-۷- جدول مقایسه ای بین رضایت زناشویی و افسردگی رابطه معناداری وجود دارد
۸۶	۴-۸- جدول مقایسه ای رضایت زناشویی و اضطراب
۸۷	۴-۹- جدول مقایسه ای بین رضایت زناشویی و کارکرد اجتماعی
۸۸	۴-۱۰- جدول مقایسه ای بین رضایت زناشویی و کارکرد جسمانی

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۷۶	۴-۱- نمودار فراوانی افراد نمونه بر اساس سن
۷۷	۴-۲- نمودار دایره ای افراد گروه نمونه بر حسب تحصیلات
۷۸	۴-۳- نمودار دایره ای افراد نمونه بر اساس مدت ازدواج
۷۹	۴-۴- نمودار دایره ای افراد نمونه بر اساس دارا بودن فرزند
۸۰	۴-۵- نمودار دایره ای افراد نمونه بر اساس تحصیلات همسر

چکیده

هدف پژوهش حاضر هنجاریابی مقیاس رضایت زناشویی پراکاس و تعیین رابطه آن با سلامت عمومی است. بدین منظور از میان پرسنل زن شاغل در بیمارستان های تحت پوشش بیمه تأمین اجتماعی که در سال ۸۸ و ۸۹ مشغول به کار بودند نمونه ۴۰۰ نفری به صورت تصادفی انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش عبارتند از پرسش نامه رضایت زناشویی پراکاس و پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ و پرسشنامه سلامت عمومی. به منظور بررسی ویژگی های راون سنجی مقیاس رضایت زناشویی پراکاس (روایی و پایایی) این مقیاس در نمونه مورد بررسی محاسبه شد. جهت تعیین روایی محتوایی از نظر اساتید صاحب نظر استفاده شد که سوالات پرسشنامه را مناسب و قابل استفاده معرفی نمودند. برای بررسی روایی ملاکی از آزمون رضایت زناشویی انریچ استفاده شده است که نتایج حاصل از همبستگی بین دو آزمون برابر $0/712$ می باشد که در سطح $0/05$ معنادار است. در بررسی روایی سازه از تحلیل عاملی استفاده شده که مقدار KMO برابر $0/867$ می باشد که نشانه روایی بسیار مناسب است. پایایی کل آزمون با استفاده از روش بازآزمایی مقدار آن برابر با $0/764$ محاسبه شد که این مقدار نشان دهنده مقدار آلفای مناسب و قابل قبولی است. در بررسی رابطه رضایت زناشویی و سلامت عمومی با توجه به ضریب همبستگی که مقدار $0/695$ می باشد نشان داد که در سطح $0/05$ معنادار می باشد.

کلیدواژه ها:

عملی بودن اعتبار، عملی بودن روایی، رضایت زناشویی پراکاس، سلامت عمومی

فصل اول
کلیات پژوهش

مقدمه

جهت بررسی میزان رضایت زناشویی توسط محققین پژوهشگران خارجی و داخلی پرسشنامه های مختلفی از جمله پرسشنامه انریچ و پرسشنامه پراکاس و... تدوین گردیده است که توسط پژوهشگران مورد استفاده قرار می گیرد.

در سنجش میزان اعتبار و دقت بودن هر پرسشنامه ای دو معیار پایایی و روایی می بایست به دقت مورد بررسی قرار گیرد تا نتایج پژوهش با واقعیت نزدیکتر گردد.

مفهوم روایی به این سوال پاسخ می دهد که ابزار اندازه گیری تا چه حد می تواند خصیصه مورد نظر را

بسنجد. بدون آگاهی از روایی ابزار اندازه گیری نمی توان به دقت داده های حاصل از آن اطمینان داشت

هدف و منظور از سنجش پایایی و ثبات پرسشنامه این است که چنانچه این تحقیق توسط فرد دیگری یا

توسط همان محقق در زمان و مکانهای دیگری دوباره انجام شود به نتایجی مشابه با نتایج فعلی دست یابد.

۱-۱ بیان مسئله

در علوم انسانی و رفتاری بیشتر تحقیقات بر اساس پرسشنامه صورت می‌گیرد. موضوع کنترل کیفیت نتایج یک پرسشنامه دامنه وسیعی از موضوعات مختلف را در بر می‌گیرد. اگر پرسشنامه را مانند یک آزمون فرض کنیم، به طور کلی می‌توان گفت یک آزمون خوب باید از ویژگی‌های مطلوبی مانند عینیت، سهولت اجرا، عملی بودن، سهولت تعبیر و تفسیر، روایی و پایایی برخوردار باشد تا به نتایج درستی منجر شود. در بین این ویژگی‌ها روایی و پایایی از اهمیت بیشتری برخوردارند.

روایی پرسشنامه عبارت است از توانایی ابزار مورد نظر در اندازه‌گیری صفتی که پرسشنامه برای اندازه‌گیری آن طراحی شده است و شامل روایی صوری، روایی محتوی، روایی سازه، روایی پیش‌بینی و ... می‌باشد. در حقیقت پرسشنامه یک ابزار اندازه‌گیری است که قرار است ویژگی‌هایی از یک جمعیت را اندازه‌گیری کند. سوال این است که آیا این ابزار اندازه‌گیری که برای ارزیابی یک ویژگی در جامعه (مانند تعهد سازمانی) طراحی شده است به چه میزان می‌تواند این ویژگی را اندازه‌گیری کند. هر قدر سوالات پرسشنامه ویژگی‌های مورد نظر را بهتر بسنجند، پرسشنامه دارای روایی بیشتری است. به طور کلی آزمونی دارای روایی است که برای اندازه‌گیری یک ویژگی کافی و مناسب باشد.

یک سوال اساسی دیگر در مورد پرسشنامه یا هر آزمون دیگری این است که این ابزار اندازه‌گیری در شرایط یکسان تا چه اندازه نتایج یکسانی بدست می‌دهد؟ به عبارتی اگر آزمونی را در شرایط یکسان چند بار تکرار کنیم، تقریباً نتایج یکسانی داشته باشد.

به طور کلی پایایی یک وسیله اندازه‌گیری، عمدتاً به دقت و کیفیت نتایج حاصل از آن اشاره می‌کند. یا می‌توان گفت پایایی به دقت، اعتماد پذیری، ثبات یا تکرار پذیری نتایج آزمون اشاره دارد. برای اندازه‌گیری پایایی یک پرسشنامه شاخصی به نام ضریب پایایی وجود دارد. این ضریب به اشکال مختلفی محاسبه می‌شود و مقدار آن بین صفر و یک در نوسان است. این ضریب هر مقدار به یک نزدیک تر باشد، پرسشنامه از پایایی بیشتری برخوردار است.

برای محاسبه ضریب پایایی ابزار اندازه‌گیری، شیوه‌های مختلفی به کار برده می‌شود. از جمله:

الف) اجرای دوباره آزمون یا روش بازآزمایی^۱

ب) روش موازی یا روش آزمونهایی هم‌تا^۲

ج) روش تصنیف یا دونیمه کردن آزمون^۳

د) روش کودر _ ریچاردسون^۴

ه) روش آلفای کرونباخ^۵

رابطه بین روایی و پایایی را می‌توان چنین بیان کرد که یک آزمون باید پایا باشد تا بتواند روا باشد. اگر آزمونی در هر بار اجرا روی تعدادی نمونه نتایج مختلفی بدست دهد، آن آزمون یک آزمون پایا نخواهد بود و در واقع هیچ چیز را به درستی اندازه‌ نخواهد گرفت و اگر یک آزمون چیزی را به درستی اندازه‌گیری نکند، هیچ اطلاعات مفیدی به ما نخواهد داد. برای مثال یک آزمون ریاضی برای اندازه‌گیری محتوا و هدف های درس تاریخ، روا (مناسب) نیست. اما این آزمون می‌تواند مطالب ریاضی را که اندازه می‌گیرد با دقت

۱ Test – Retest

۲ Equivalence

۳ Split – half

۴ Kuder – Richardson

۵ Cronbach Alpha

(به طور پایا) اندازه گیری کند. پس برای این که یک آزمون روا باشد باید نخست پایا باشد. یعنی پایایی شرط روایی است اما روایی برای پایایی ضروری نیست.

پرسشنامه رضایت زناشویی پراکاس یکی از آزمون های مورد استفاده در سنجش میزان رضایت زناشویی می باشد. اطلاعات قابل حصول از این پرسشنامه مربوط به مقیاس های اجتماعی، هیجانی، میان فردی جنسی می باشد. این پرسشنامه در سنجش میزان رضایت زناشویی در پژوهشی در کشور هند توسط پراکاس تدوین و استفاده شده است اما با بررسی های انجام شده توسط پژوهشگر مشخص گردید که همانند سایر پرسشنامه های سنجش رضایت زناشویی در پژوهش ها زیاد مورد استفاده قرار نگرفته است و پژوهش های انجام گرفته با این پرسشنامه بسیار اندک می باشد.

به دلیل اهمیت و جایگاهی که رضایت زناشویی در کانون خانواده دارد و بررسی ابزارهای کارآمد تر و بهتر که بتواند از زوایای مختلف به این موضوع بپردازد، تصمیم گرفته شد که هدف اصلی این پژوهش را به بررسی روایی و پایایی پرسشنامه رضایت زناشویی پراکاس اختصاص دهیم و در نهایت پس از تایید روایی و پایایی این پرسشنامه، به بررسی رابطه بین سلامت عمومی و رضایت زناشویی بپردازیم و جهت سنجش رضایت زناشویی از این پرسشنامه استفاده نماییم. بنابراین با توجه به موارد مطرح شده در بالا، در این پژوهش در نظر داریم در مرحله اول به بررسی پایایی و روایی پرسشنامه رضایت زناشویی پراکاس بپردازیم و در مرحله بعد رابطه بین رضایت زناشویی و سلامت عمومی را با استفاده از پرسشنامه پراکاس مورد بررسی قرار دهیم.

۲-۱ اهمیت و ضرورت تحقیق

تاریخ قرن اخیر بیانگر آن است که کشور های که به پژوهش اهمیت داده و به طور جدی به آن پرداخته اند در حل مشکلات موفق بوده اند و به رشد اقتصادی و صنعتی چشمگیری دست یافته و موفق به فراهم نمودن رفاه نسبی اعضای جامعه خود شده اند. پژوهش مجموعه فرآیندهای است که در جهت ایجاد پیوند بین تجربه و نظریه، به جمع آوری اطلاعات لازم برای آزمون فرضیه یا پاسخگویی به سوالت پژوهش کمک می نماید. از این رو شناخت ریشه ای آن مستلزم شناخت اصولی و ریشه ای است که برای تایید صحت و سقم فرضیه تدوین شده است، باید اطلاعات جمع آوری شده را بر اساس شناخت حاصله به درستی مورد تجزیه و تحلیل قرار داد. برای آنکه بتوان تجزیه و تحلیل درستی از اطلاعات جمع آوری شده داشته باشیم و این اطلاعات قابل اعتماد و استناد باشد، باید از پایایی و روایی برخوردار باشد. اگر پژوهشگر پایایی و روایی داده های خود را نداند، نمی تواند به آنچه بدست آمده است و به نتیجه گیری هایش زیاد مطمئن باشد. به خصوص پایایی و روایی پژوهش های علوم اجتماع، علوم رفتاری و روانشناسی که از رفتار و محصول کار انسان بدست می آیند، می تواند مورد سوال قرار گیرد. اهمیت پایایی از لزوم اعتماد ابزار اندازه گیری ناشی می شود و اهمیت روایی بر لزوم اندازه گیری آن چیزی که می خواهیم اندازه بگیریم تاکید دارد.

همچنین لازم به ذکر است پژوهشگران جهت بررسی میزان رضایت زناشویی در تحقیقات خود از آزمون های مختلفی استفاده می نمایند. اما نکته قابل توجه و مهم است که این آزمون ها تا چه اندازه می توان دقیقاً میزان رضایت زناشویی را اندازه بگیرد و به عبارت دیگر میزان روایی و پایایی این پرسشنامه ها چگونه می باشد. بنابراین در این پژوهش ضرورت دارد در مرحله اول قبل از هر گونه بررسی، میزان روایی و پایایی پرسشنامه معرفی شده در پژوهش یعنی آزمون رضایت زناشویی پراکاس مورد بررسی قرار گیرد و در صورت تایید به جنبه های دیگر پژوهش پرداخته گردد.

۳-۱- اهداف تحقیق

۱- اهداف اصلی

- ۱-۱- تعیین پایایی آزمون رضایت زناشویی پراکاس
- ۲-۱- تعیین روایی رضایت زناشویی پراکاس
- ۳-۱- تعیین رابطه بین رضایت زناشویی و سلامت عمومی

۲- اهداف فرعی

- ۲-۱- تعیین ارتباط بین رضایت زناشویی و عدم افسردگی
- ۲-۲- تعیین ارتباط بین رضایت زناشویی و عدم اضطراب
- ۲-۳- تعیین ارتباط بین رضایت زناشویی و کارکرد اجتماعی
- ۲-۴- تعیین ارتباط بین رضایت زناشویی و کارکرد جسمانی

۴-۱- فرضیات پژوهش

۳- فرضیه‌های اصلی

- ۱-۱- آزمون رضایت زناشویی پراکاس از پایایی کافی و قابل قبولی برخوردار است.
- ۲-۱- آزمون رضایت زناشویی پراکاس از روایی کافی و قابل قبولی برخوردار است.
- ۳-۱- بین رضایت زناشویی و سلامت عمومی همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد.

۴- فرضیه‌های فرعی

- ۲-۱- بین رضایت زناشویی و عدم افسردگی همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد.
- ۲-۲- بین رضایت زناشویی و عدم اضطراب همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد.
- ۲-۳- بین رضایت زناشویی و کارکرد اجتماعی همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد.
- ۲-۴- بین رضایت زناشویی و کارکرد جسمانی همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد.

۵-۱- تعاریف نظری و عملیاتی اصطلاحات

۱- رضایت زناشویی:^۱

رضایت یعنی حالت هیجانی که با رسیدن به یک هدف پدید می‌آید. در کار درمانی این اصطلاح به معنی رضایت در ارتباط با پیشرفت در یک فعالیت یا زمینه مورد علاقه به کار می‌رود (کرد، ۱۳۸۴)

آلبرت آلیس معتقد است سازگاری زناشویی عبارت است از: "احساس عینی خشنودی، رضایت و لذت تجربه شده از طرف همسر، با در نظر گرفتن همه جنبه‌های زندگی زناشویی اش". به اعتقاد آلیس (۱۹۸۹) طرق مختلفی برای تعریف رضایت زناشویی وجود دارد، او تعریف هاکنیز را یکی از بهترین تعاریف از رضایت زناشویی می‌داند. به عقیده آلیس رضایت یک متغیر نگرشی است. بنابراین یک خصوصیت فردی زن و شوهر محسوب می‌شود. طبق تعریف فوق رضایت زناشویی، در واقع نگرش مثبت و لذت بخشی است که زوجین از جنبه‌های مختلف روابط خود رضایت دارند و نارضایتی زناشویی، در واقع نگرش منفی و ناخشنودی از جنبه‌های مختلف روابط زناشویی است. (کرد، ۱۳۸۴).

۲- سلامت عمومی:

سازمان بهداشت جهانی، سلامت را حالت بهزیستی کامل جسمانی، روانی و اجتماعی و نه فقط فقدان بیماری یا ناتوانی می‌داند.

سلامت عمومی، کار کرد موفقیت آمیز اعمال روانی، از نظر تفکر، خلق و رفتار که منجر به فعالیت های سازنده، برآورنده روابط با دیگران، توانایی سازش با تغییر و مقابله با ناملایمات می گردد. (لارنس، ترجمه: جوادی و کدیور، ۱۳۸۴).

۳- پایایی^۱:

نمونه آزمون مورد نظر تا چه حد معرف دقیق مرجع وسیع تر و کلی تر پاسخ هایی است که از آن استخراج شده است. آن چه در این زمینه مورد توجه است، درجه دقت و اندازه گیری است و می خواهیم بدانیم که اگر فردی دوبار با روش مورد نظر سنجیده شود نتایج حاصل با چه دقتی تکرار می شود. به بیان دیگر، اگر خصیصه مورد نظر را با همان وسیله (یا وسیله مشابه و قابل تفسیر آن) در شرایط مشابه دو بار اندازه بگیریم، نتایج حاصل تا چه حد مشابه، دقیق، پیش بینی پذیر و قابل اعتماد است. یک وسیله معتبر آن است که دارای ویژگی تکرار پذیری و باز پدید آوری باشد، یعنی بتوان آن را در موارد متعدد به کار برد و در همه موارد نتایج یکسان تولید کرد. در واقع پایایی، هم بستگی آزمون با خودش است (مورفی، ۲۰۰۱)، مترجم: رزم آرا، ۱۳۸۴).

۴- روایی^۲:

آزمونی دارای روایی است که برای اندازه گیری آن چه مورد نظر است، مناسب باشد. روایی اصطلاحی است که به هدفی که آزمون برای تحقق بخشیدن به آن درست شده است اشاره می کند (میلانی فر، ۱۳۸۰). بنابراین مقصود از روایی آزمون، مناسب بودن، با معنا بودن و مفید بودن اثبات های خاصی است که از روی نمره های آزمون به عمل می آید.

تعریف عملیاتی:

- ۱- رضایت زناشویی. نمره ای که فرد در مقیاس رضایت زناشویی پراکاس به دست می آورد.
- ۲- سلامت عمومی. سلامت عمومی زنان و مردان توسط پرسش نامه سلامت عمومی گلدبرگ -GHQ-^۳ سنجیده می شود که این پرسش نامه دارای چهار زیر مجموعه ذیل می باشد:
علائم جسمانی، اضطراب و اختلال خواب، اختلال در کنش اجتماعی و افسردگی

متغیرهای پژوهش:

- متغیرها بر حسب نقش هایی که در این تحقیق دارند به دو دسته تقسیم می شوند:
- ۱- متغیر مستقل یا پیش بین
  - ۲- متغیر وابسته یا ملاک
- الف) متغیر مستقل یا پیش بین عبارت است از سازه ها یا عامل های تشکیل دهنده رضایت زناشویی که شامل مقیاس اجتماعی، هیجانی، میان فردی و جنسی می باشند.
- ب) متغیر ملاک یا وابسته در این پژوهش سلامت عمومی است که شامل:
- ۱- علائم جسمانی ۲- اضطراب ۳- اختلال در عمل کرد ۴- افسردگی می باشند.

---

۱ - Reliability

۲ - Ability

۳ - General Health Questioner

فصل دوم
ادبیات پژوهش

مقدمه

ابتدا به بررسی اصول روانسجی شامل پایایی و روایی و ... بعد به بررسی سلامت عمومی و مقیاس های آن سپس رضایت زناشویی و مبانی نظری آن می پردازیم.

۱-۲- پایایی

هدف و منظور از سنجش پایایی و ثبات پرسشنامه این است که چنانچه این تحقیق توسط فرد دیگری یا توسط همان محقق در زمان و مکانهای دیگری دوباره انجام شود به نتایجی مشابه با نتایج فعلی دست یابد.

روش های تعیین پایایی:

به منظور تعیین ضریب پایایی روش های متعددی وجود دارد که در زیر متداول ترین آنها را به تفصیل توضیح می دهیم:

۱) آزمون- پس آزمون:

پایایی آزمون- پس آزمون پرکاربردترین شاخص پایایی ابزار پیمایش است. اندازه گیری آن به این صورت است که پیمایش را در دو فاصله متفاوت زمانی برای تکمیل به یک گروه ثابت پاسخگو می دهند تا دریابند پاسخ ها تا چه حد ثبات دارد. این مقیاسی است برای حد قابل بازآفرینی بودن مجموعه ای از نتایج آن پاسخ ها مقایسه شود. این ضرایب همبستگی مجموعاً به عنوان پایایی آزمون- پس آزمون ابزار پیمایش محسوب می شود. به طور کلی اگر ارزش های آن دو، برابر با $0/70$ و یا بیش از آن باشند مناسب ارزیابی می شوند. گاهی اوقات داده ها از یک گروه آزمودنی جمع آوری نمی شوند بلکه مشاهده کننده ای آنها را ثبت می کند. در این صورت سنجش پایایی آزمون- پس آزمون از راه دو اندازه گیری مجزا به وسیله آن فرد انجام می شود. آن گاه دو مجموعه داده های مشاهده کننده واحد با یکدیگر مقایسه می شوند. همبستگی میان دو مجموعه داده ها توسط یک فرد واحد معمولاً به عنوان پایایی تک مشاهده گر شناخته می شود. این روش ثبات پاسخ های یک پاسخ دهنده واحد را اندازه گیری می کند و نوعی پایانی آزمون- پس آزمون است. (عباس زادگان، ۱۳۸۴)

۲) روش دو نیمه کردن آزمون :

در این روش، پس از اجرای آزمون مورد نظر بر روی یک گروه از آزمودنی ها، آن را به دو نیمه تقسیم می نماییم. بهترین راه دو نیمه کردن آزمون این است که همه سؤال های فرد را، یک آزمون و همه سریال های زوج را آزمون دیگری در نظر بگیریم. سپس ضریب همبستگی بین نمرات دو نیمه آزمون را محاسبه می کنیم. این ضریب همبستگی، ضریب پایایی هر یک از دو نیمه خواهد بود. حال اگر ضریب همبستگی محاسبه شده را در فرمول زیر که به فرمول اسپیرمن- براون معروف است قرار دهیم، نتیجه حاصل ضریب پایایی کل آزمون خواهد بود. (عباس زادگان، ۱۳۸۴)

در این فرمول، $r_{\frac{1}{2}}$ ضریب همبستگی بین دو نیمه آزمون است.

$$r_{it} = \frac{1}{1+r} \frac{1}{1+r} \frac{1}{1+r} \dots$$

۳) روش ضریب آلفای کرونباخ:

این روش که کرونباخ واضح آن بوده است، بر ثبات درونی تأکید دارد و اجزاء یا سؤال‌های آزمون برای تعیین ضریب پایایی آزمون به کار می‌روند. این مقدار آماری معرف تجانس ابزار اندازه‌گیری است. یعنی آن که سؤال‌های مختلف تا چه حد از نظر اندازه‌گیری جنبه‌های یک متغیر با کیفیت واحد، یکدیگر را کامل می‌کنند. فرمول محاسبه ضریب آلفای کرونباخ به صورت زیر است:

$$r_a = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum \sigma_i^2}{\sigma^2} \right)$$

در فرمول فوق، r_a ضریب پایایی کل آزمون، K تعداد بخش‌ها یا سؤال‌های آزمون، σ_i^2 واریانس نمرات هر سؤال آزمون و σ^2 واریانس نمرات کل آزمون است.

پایایی ثبات درونی نه تنها برای سؤال‌های مجزا بلکه برای گروه‌هایی از سؤال‌ها که تصور می‌شود جنبه‌های مختلف مفهوم واحدی را اندازه‌گیری می‌کنند به کار می‌رود. این نوع پایایی شاخصی است برای تعیین این مسئله که سؤال‌های مختلف تا چه حد برای اندازه‌گیری موضوع واحدی کارایی دارند؟ این موضوع مهمی است زیرا گروهی از سؤال‌ها که بنا دارند یک متغیر را اندازه‌گیری کنند حقیقتاً باید به‌وضوح بر آن متغیر تمرکز یابند. گرچه سؤال‌های واحد ممکن است برای اجرا سریع‌تر و ارزان‌تر باشند اما مجموعه‌ای از داده‌ها غنی‌تر و پایاترند، مشروط بر این که چند سؤال متفاوت برای کسب اطلاعات در خصوص یک رفتار یا موضوع خاص به کار گرفته شود. (شریفی، ۱۳۸۵)

۲-۲-۲) روایی

مفهوم روایی به این سوال پاسخ می‌دهد که ابزار اندازه‌گیری تا چه حد می‌تواند خصیصه مورد نظر را

بسنجد. بدون آگاهی از اعتبار ابزار اندازه‌گیری نمی‌توان به دقت داده‌های حاصل از آن اطمینان داشت

روش‌های تعیین روایی:

۱) روایی محتوا

روایی محتوا نوعی روایی است که معمولاً برای بررسی اجزاء تشکیل دهنده یک ابزار اندازه‌گیری

بکار برده می‌شود. روایی محتوایی یک آزمون معمولاً توسط افرادی متخصص در موضوع مورد مطالعه

تعیین می‌شود. از این رو اعتبار محتوا به قضاوت داوران بستگی دارد.

۲) روایی ملاکی

روایی دیگر. این نوع روایی شواهد کمی خیلی بیش‌تری در مورد دقت یک ابزار پیمایش به دست می-

دهد. اندازه‌گیری آن بسته به میزان در دسترس بودن ادبیات مکتوب در زمینه موضوع مورد مطالعه ممکن